

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՆՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՒՆՆԻԱ ՈՒՐԱԹ 17 ՅՈՒՆԻՍԻ 1853

ԹԻ 446

ԶՄԻՒՆՆԻԱ, 17 ՅՈՒՆԻՍԻ

Լըրոպայի օրագիրները կը շարունակեն միշտ իրենց խիստ դատաքննութիւնները ընդդէմ պահանջմանց Ռուսաց տէրութեանը որ ըստ անձնայն մասին ապօրինաւոր և անիրաւ են, կը սեն, բայց որով ծանօնեան տէրութեան անկախութեան և վեհապետական իրաւանցը կը դարձնէ: Այս դատաքննութեանց դէմ Վեդրոպուրի լրագրոյն յունիսի 22ին հրատարակած պատասխանին վրայօք, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Փարիզի Ժոն-Բատիստ Ժեյմս օրագիրը:

Վեդրոպուրի օրագիրը փորձ կը փորձէ պատասխանելու Լըրոպայի լրագիրներուն ըրած սաստիկ դատաքննութեանցը ընդդէմ պաշտպանութեան պաշտնին, զոր Ռուսաց տէրութիւնը կը պահանջէ վարել վեհապետ Սուլթանին յոյն հպատակացը վրայ: Վեհապետ մտնելու այս խնդրոյն հիմանը մէջ, առանց աշխատելու հանդարտեցնել հատարակութեան կարծեաց արդարացի վարք, առանց ջանալու սպառնացանք թէ օգուտաւոր Սուլթանը կրնայ տալ այս պաշտպանութեան պաշտոնը՝ առանց իւր վեհապետութեան հրաժարած ըլլալու, փոխանակ այս ամէն աշխատութիւնները յանձն առնելու, յիշեալ Ռուս օրագիրը յառաջ կը բերէ զձեռնարկութիւնը, զոր արդէն յիշատակուած էր Վեդրոպուրի կողմին շրջաբերական յայտարարութեանը մէջ:

Օսմանեան Սուլթանները, կրնէ այս օրագիրը, դարձնէ ի վեր ընդունած ըլլալով Վաղղոյ պաշտպանութիւնը հոռոմեանց վրայ, իրաւունք մը չիկայ որ նոյն սկզբունքը չիձորհէ Ռուսաց տէրութեանը յօգուտ իւր հաւատակցացը:

Վրդէն քանի մը անգամ հերքուեցաւ այս ձեռնարկութիւնը, որ ճշմարտութեան և արդարութեան երեւոյթ միայն ունի: Վշտաւոր սկիզբ միւսնոյն է, և բան մը չունիմք ըսելու տեսականաբար մտածելով: Վայց գործնականին դա,

ըվ, այնպիսի կատարելագոյն տարբեր վախճաններու կը հասնինք նկատմամբ Ռուսիոյ Վաղղոյ և թուրքաւորանի կացութեան, որ այս բանը այն բաղաձիւր դէպքերէն մէկը ըսելէ, որուն մէջ ըստ քաղաքականութեան տրամաբանութիւնը կառավարող զեղ պարզագոյն ուղիք բանի դէմ գործոյ մը: Վստիկ միթէ ճշմարտանմանութիւն մը կրնայ ըլլալ ի մէջ պաշտպանութեան մը որ կրտարածի միայն 200 հարաքրիւս տոնէից վրայ, կեդրոնացեալ ըստ մեծին մասին Վիբանուս լեբանց վրայ յարիւս, և ի մէջ պաշտպանութեան մը, որ պիտի տարածուէր 11 միլիոն մարդոց վրայ, որոնք թուրքաւորանի կըրոպային բնակչաց երեք բաւորքը կը կազմէ: Կրտարանի հիման ամէն անկողմնաւոր մտաց, միթէ ասիական ստաշտպանելի խնդիր մը պաշտպանել չէ:

Յաւանք արտիւ կըտեսնեմք, որ քաղաքիս Յունաց և Վաղղոյցոց մէջ կրօնական ատելութիւնը որ ըստ օրէ կը շատայն: Ի՞նչի՞նչի՞նչ Սիբիան անուն յունարէն լրագրոյն յունիսի 10 թուոյն մէջ հրատարակուած հետեւեալ յօդուածը՝ այս մեր ըսածին սպառնաց մըն է:

Մտ պարտաւորութեան խնամք տանելով իրեն յանձնուած բանաւոր հօտին, իրկիրի դեբապատիւ սրբաւոր Վեդրոպուր յորդարական նամակ մը կարդալ տուաւ անցեալ կիրակի քաղաքիս ամէն ուղղափառ (օրթոքսոն) եկեղեցեաց մէջ, պատուիրելով անոնց՝ որոնք հոգաբարձու թիւն կրնէն գանդան երկիրներէն այս տեղ եկող արջիկ ծառայից վրայ, որպէսզի աւելի իրենց հաւատակից տները դնեն գանդան, և ոչ այնպիսի այլափառ բնտանեաց քով, որոց վրայ կրօնամուտութեան ոգին կրտիրէ: Այս եթէ կրտարանի, որ երբեմն ուղղափառ տուն չգրուուելով այլափառաց տները կրտանին գանդան, գանէ հսկեն անոնց հայրենաւանդ կրօնի մը մեծագին բարւոյն ապահով պահպանութեանը

կրայ: Վեդրոպուր սրբաւոր Վեդրոպուրի ճիմաւոր ստիթ ունեցաւ այս զգուշութեան միջոցը ի գործ դնելու. քանզի ո՞վ չգիտէր թէ ժամանակ առժամանակ այլափառաց կողմանէ չէմք ըսել ըստաւորեալներէն և կրթեալներէն այլ ազգաներէն և կրօնամուտներէն ամէն տեղ խորամանկութեամբ և կրիւք հրաւեր և յորդոր կրկայ մերային նորահասներուն կամ ապականեալ բարուց տէր անձանց, որ պապականութեան դառնան, մարառելով անոնց հաւատոյն և միանգամայն ազգայնութեանը դէմ: Յիսուսեան կրօնաւորները ամէն օր կը բաղանան մեր կողմէրը, երկարաւորութիւն սերմանելով մեր խաղաղասէր քաղաքակցաց մէջ: Վստիկ օչխար ձեւաւորով կուգան, և հետեւաբար վայրը գործը կը կրտորեն. և ամենին երկարաւորութիւն չկայ թէ ասոնք են առաջին պատճառը այսօրուան քաղաքական անհանդարտութեանց: Ռուսաստանի իւր նպատակացը հասնելու համար, ասոնցմէ աւելի զօրաւոր գործիք չունի: Վաղղան սրբեօք երբեք պիտի չուզէ ձանձախ այս ճշմարտութիւնը:

Մեղեալ ամայ 29ին երկուշաբթի օրը սուրբ Վեդրոպուրի գարոյցին աշակերտաց տարեկան հարցաքննութիւնը սկսաւ ի ներկայութեան վեհապետ Վաղղոյ գերապատիւ տէր Պօղոս սրբազան արքեպիսկոպոսին և քանի մը ուսումնական անձանց: Այն օրը քրիստոնէական վարդապետութեան վրայօք հարցաքննութիւն եղաւ ըստ աւանդութեան Հայաստանեայց կաթողիկոս ուղղափառ սուրբ եկեղեցոյ: Հետեւեալ օրը հայերէն քերականութեան, ճարտասանութեան, տրամաբանութեան, հոգեբանութեան, և թուաբանութեան վրայօք: Չորեքշաբթի օրուան քննութեան նիւթերն էին Հայոց պատմութիւն, աշխարհագրութիւն դիցաբանութիւն և յունարէն լեզուն: Հինգշաբթի օրը՝ այսինքն

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

Ֆերրարեան սրբոյն Վինչենցիոսի հրաշագործութեանց համառօտ պատմութիւնն հանուած:

Այս գրքոյն իտալերէն բնագրէն Ռուսերէնի թարգմանեալ է հայերէն գրող Կարապետ Վինչենցիոսի Տեառն 1835:

Սուրբ Վինչենցիոսին ճգնաւորական վարքը և զանազան բարեգործութիւնները պատմելն ետեւ ապառնալ կը շարունակէ պատմիչը կամ լուսն և Երեւոյն առաջադրեալը:

Այս ժամ, սովորելի եղբայր, այս չքնադատիւյ Վինչենցիոսին անմեան ջանիցը և վասն հաւատոյ կրած այլափառ անհամար ներութեանցը փոխարէն՝ եթէ Քրիստոս արքայութեան փառքը, մարգիկներէ արժանի եղած պատիւը, հրաշագործութեան շնորհը և իւր սքանչելի գործ պատկերներուն և սարգանքը և պատիւը շնորհելուն ո՞վ պատճառ (պահանջ) կրնայ գտնել: Վասն զի Քրիստոս անձամբ երկիրէն իջնելով զանկալ յատկապէս իւր առաքեալը կարգեց և իւր եկեղեցին անոր աւանդեց: Սուրբ կոյրը զանկալ միւսիցարեւոյ համար, և սատանային փորձութիւններուն դէմ գնելով՝ կուսութիւնը մշտնջենաւոր պահել պատուիրելու համար քանի անգամ հրեշտակներով տեսնուեցաւ, և անոր սենեակը եղած իւր (Ստուածածնայ) մէկ պատկերէն շատ անգամ խօսեցաւ, և մինչև ցայսօր նոյն պատկերը կը յարգուի Վալչենցայի մէջ:

Ասոր մահուանէ ետեւ, իւր սենեակը արթնաւորան եղաւ և Վիտա Հինգերորդ պապին փոխանորդ Ալեքսանդրինօ կարտինալէն, թողնուողի և պիսկոպոսէն, սուրբ Վուստիկոս և Վերգրանտոս Սպանիոյ թագաւորներէն և բարձր հռոմէական ներէն ջերմեանդ սէր և յարգութիւն ընկալաւ

միշտ: Քոստանցայի ժողովոյն մէջ շատ յորդորութիւն տեսաւ. և այս սրբոյն երկնային վարդապետութիւններէն սրբան բացատրութիւններ որ հարցուցին, աղօթիւք ամենան պատասխանը տուաւ:

Եղուաց շնորհացը և սնուր կերպիւ մը արժանի եղած էր. քանզի Վալչենցայի լեզուաւ իւր խօսեցածը, Վաղղոյցիք, Վերմանացիք, Վրաբացիք, Հրեայք և Քաղաքացիք այնպէս կ'իմասնային, որպէս թէ իրենց իսկ լեզուաւ կը խօսէ: Բաց յայտանէ այնքան հեռու տեղերէն կը լուսուէր իւր ձայնը, որ անգամ մը Վալչենցա քաղաքը քարոզ տուած ժամանակը՝ 24 մըն հեռու Վալչենցա ըսուած տեղը կրօնաւոր մը կատարելագոյն լեց: Այս ուրիշ կ'իմ մը՝ Ալեքսանթը ըսուած 60 մըն հեռու տեղէն մը, իբրև մօտ՝ անոր մտիկ ընելու իւր փափազին արժանի եղաւ: Այլև Ստուած յիշեալ Վինչենցիոսին ձայնին սահարկութիւն մըն ալ շնորհած էր որ անգամ մը թորոսա քաղաքը դաշտի մը մէջ, Արի՛՛ Քաթապի Քաթապան, խօսքը այնպիսի բարձր և սուր ձայնի մը զրուցեց, որ 30 հարկերէն աւելի ունկընդիր ժողովուրդեան լեզուն բռնուելով՝ իբրև մեռեալ դեռեց ինկան և այս Սրբոյն շնորհիւր միայն կրցան վերադիտն ոտքի ելլել:

Օր մը Սալամանք քաղաքը քարոզ տարւա տեսնել, և Յայնտոնիան մեջ յիշապատեալ կրեւորանի եմ, ըսաւ, և եթէ այս իմ խօսքիս հասարակ չէ՞ ուղիք, կ'իմ սուրբ Պօղոսի Գրքէն յանի մը հոգի Քաթապալ մը գերեզմանաբանը կը գտնէր, գայե՞՞ և իմ իտալեան զրոյցեցէ՞, որ այն Քաթապալ այսպէս բերէն որ ողբանալով այս իմ ըսած ճշմարտութեանս վիստոնիան աս: Ստիկ ընդունելէն շատերը զարմացմամբ վաղղոյն և յունարեւորութեանը հասնելով, մեռեալը տոնին

բեմին առջև բերին: Վորը ժողովուրդը երբոր այլոյցեալ կ'ըստասէին, այս Սուրբը իւր մեծ ձայնով աղաղակեց. Արի՛՛ ինչ, յանտա Սպանիոյ, և այս ժողովուրդեան իմ ո՞վ ըլլալը զրոյցէ: Իսկոյն կ'իմ կենդանանալով ըսաւ. Դոնա Յայնտոնիան մեջ յիշապատեալ կրեւորանի եմ: Յայնժամ սուրբ Վինչենցիոս հարցումները աւելցնելով, և միայն Աստուծոյ կարողութեանը յատուկ եղած կենաց և մահուան ինքը իբրև միջնորդ ըլլալով, հարցուց անոր թէ, Վեդրոպուրի մը ի՞նչ արեւելեան անոր սարեւու բարձանքը տեսնելով, տակաւին բազմաթիւ տարիներ աշխարհի վրայ ապրելու շնորհը պարգևեց անոր:

Սարգարեութեան շնորհիւ և սարգարեալ էր այս Սուրբը. վասն զի Քոստանցա քաղաքը կ'իմ մը տեսնելով, որուն գիրքը երախայ մը կար՝ Սիբիոյ խնամք սուր այս երկնային վրայ, ըսաւ. ըսա ըրա՞մ անիկա Պապ ըլլալով, սրբոյ իարգը պիտի անցնէ զիս: Բի՛՛ջ մը ժամանակէ ետեւ տղան մեծնելով, այցելութեան կ'երթայ, և սուրբ Վինչենցիոսին ձեռքը պագնելուն, այն երանելի մարգարէութիւնը հաստատեց ըսելով, Սրբեայ Բարի իրաւունայ եղի, գրեթե ինչ որ Պապ ըլլալով ժամանակաւ զիս սրբոյ իարգը անցնէս: Եւ ստուգելու ժամանակէ մը ետեւ նոյն տղան Պապ ըլլալով՝ Վալչենցայի սուր Վերոյց անուամբ, երանելեաց կարգը անցուց զՎինչենցիոսը:

Այս Սրբոյն արտաքոյ կարգի հրաշքներ ընելու կարողութիւնը այնքան զարմանալի է, որ գրեթէ ընդհանրապէս ամենակարողութեան տէր կը կարծուի: Սուրբ Վիտոնիոսին գրածին նայելով՝ քառասունէն աւելի մեռեալ կ'իմանացուց: Այս Սրբոյն հնազանդութիւնը և հպատակութիւնը և կատարեալ սրբութիւնը փորձելու հա-

յուր ընդհանուր շին թուրքերէն և անգլիարէն լեզուաց վրայ ընդունութիւն եղաւ . . . (Ամսոյ 6ին և 7ին) երկու շաբթի և երեք շաբթի օրերը դպրոցին վարի գործերն անաշխատ և երկրորդ դասու աշակերտները աչքէ անցուցան . . .

մար , իւր վանքին մէկ գլխաւոր քահանային իւր արեւելեց սուրբ Ա ինչն ինչոսին որ ուրիշան գամ հրաշագործութիւն չունէ : Այս պատուիրանացը խնամարձութեամբ հնազանդելով , անոր հրամանը ՚ի գործ կը դնէր : Սակայն օր մը վանքէն ելլելով երբոր քաղաքին մէկ թաղէն կ'անցնէր , դժբաղդ որմագործ (տուվազի) մը բարձր տեղէ ինչալու ատենը . . .

րոն Վատպարը և վեհմտայլ Տատեան Յովհաննէս ամիրային թողը Չայեան պարոն Համազասպ (Գլխազարը) իրենցմէ շարագրեալ մէյմէկ պատուական ոտանաւոր կարգային ամսկոնին վրայէն : Այս ամէն ատենախօսութիւնները ծափահարութեամբ և սիրով ընդունուեցան ներկայ գտնուող ժողովրդէն . . .

զուրբ Ա ինչն ինչոս կանչելու : Ուստի այս նիբը քրիստոնէաբար մէկ շատ վեճ ընելէն ետև , վերջապէս համադրուց այս կամակոր մարգը , որ հետեւեալ օրը իւր կողակցովը , երեսայովը և կոթնատու կնիկովը իւր քարոզը մտիկ ընելու դայ : Իւր այն տեղ մեծ եռանդեամբ կարծեցեալ մեղաց վրայ ըստ արժանւոյն խօսելէն ետև , երեսային խանձարուբքը (գուստագ) արձկել տալով այսպէս հրաման ըրաւ . . .

բոլոր սրահը դրողեցաւ Այնցէ՛ Կայրն աղաղակէն և ջերմեանդ ծափահարութենէն : Վարդիարէն և Նիգղիարէն ատենախօսութեց մէջ ազգին մտերիմ երախտագիտութիւնը յայտնուած էր առ հանգուցեալ երկու վեհմտայլ հարազատ Պողոս-պէյ և Պետրոս ամիրա Կուսուֆեանց , որոց մշտնջենաւոր տրեքը այս երկու ամենաօգտակար լեզուաց դասատուութիւնը հաստատեալ է Մետրոպեան դպրոցին մէջ : Թուրքերէն լեզուն դժուար կանոնացը վրայ յօրհանուրներ և ուսումնական աշխարհագրութեան վերաբերեալ մէկ քանի փորձեր հայերէն մեծ երկրագնացի վրայ ըլլալէն ետև , և կանէ յանուանէ աշակերտաց վարուց և ուսմանց ցուցակը կարգացուցաւ , որ մասնաւոր թղթի վրայ տպեալ էր , և պարզաբար խօսք թիւսալի ՚ի ձայն երգոց նուագարանաց . . .

Գաթրոնի Լանի հռչակագրի աւարտագրութեամբ ևս իւր ընկերներէն վեց հոգիով, ամէնքն ալ զէջովի հաղուստ հագած նոյն կողմէն կերթան : Ար. սորոքները ծովեզերքէն բաւական հեռացած ըլլալով, աւազակները նաւակաւորաց վրայ կը յարձակին . որոցմէ մէկը կը բռնեն և երկու երեք հոգին չարաչար կը վիրաւորեն : Բայց և այնպէս նաւակին մէկը ցամաքէն հեռանալով կաղաթի և վիրաւորեալները կը բախի կէսորէն ետև կը բերէ իջվոր . ուր հետեւեալօրը երկու հոգին մեռաւ : Այս լուրը իմացուեցան պէս տեղական կառավարութիւնը փութացաւ կըրակի իրական գէմ յուղարկել յիշեալ կողմն ստորկանութեան տեսուչ մեծաշուք Համիտ պէյը 10-15 հոգիով : Ասոնք ճանապարհին կը պատահին աւազակաց նաւակին, որուն մէջ կային սորոքներէն երեք հոգի և մէկ նաւակաւոր ձեռքերնին կայած : Աստիկանութեան մեծ նաւակը կըստի հարածնէ գնաւակն աւազակաց, վրանին հրացաններ արձակելով և աւազակներէն քանի մը հոգի վիրաւորելով : Այս միջոցին յիշեալ չարագործաց նաւակին մէջ կայուած խեղճերէն երկու հոգի ծովը կը նետուին . ու մէկ հոգին կազատի ստիկանութեան նաւակը հասնելով . իսկ երկրորդը՝ որ պարկեշտ գերդաստանի մը անդամ էր, ծովուն ալեաց մէջ կը կորսուի : Սեծաշուք Համիտ պէյին նաւակը ծովը իյնողները աղատելու համար քիչ մը ժամանակ անցընելով, հոյն ալ յանկարծ դադարեց և ուստի աւազակները թիակ քաշելով կը յարեին փախչիլ, այն ինչ ստորկանութեան նաւակը մեծ ըլլալով, թիակով չէր կրնար յառաջ երթալ և յաջող հոյն կարօտ էր, որ անոնց հասնէր : Արք. Լըուսաղէ մէն յունիսի 21 ամսաթուով հետեւեալ տեղեկութիւնը կուտան մեզ .

« Ի Յովհաննու Օնուկո, (որ է իբր երկու ժամ ՚ի քաղաքէս) խռովութիւն մեծ և արիւնհանգ ծագեցաւ ՚ի մէջ մահմետական գիւղացոց : Այս գիւղ յերկուս թաղս բաժանի, ունեւոր իւրաքանչիւր շէխ մի . և ՚ի քաղմաց հետեւ երկուսուս թիւն կայր ՚ի մէջ իւրեանց, զի կամին յափշտակել ՚ի ձեռաց միմեանց զհասցիս գեղին : Սի կողմն կոչի Ալուղուշեան, և միւսն () թման Ահաճեան : Արիւն ծագեցաւ ՚ի կողմանէ երկուց կանանց և սաստկացեալ վեճըն սպանին յերկուց կողմանց ևս առաւել քան զտասն անձինս և բազմադոյնք ևս վիրաւորեցան : Ի գիշերի գունդ կազմեալ յարձակէին ՚ի վերայ միմեանց, աւերելին և քանդէին զայդիս

նէն կիջներ, ՚ի ճնէ կոյր երկատարդ մը անոր սորը իյնալով աղաչեց որ իւր աչքը բանայ : Արք. Ա. ինչնցիտը այս շնորհը իւր սովորականէն աւելի երկնցնելով, որքեայ, ըսաւ, այս կը բազմործութիւնը ես չեմ ընէր : Բայց սր քաղաքէն ըլլալը հարցնելով և Օվիկոյէն ըլլալը իմանալով ըսաւ . « Ինչո՞ւ որքեմն այն քաղաքին մայր եկեղեցին և սորքի քիչիկ պարտիքն առջև ծոռնի չըգտելով, ի՞նչ կողմանէ ըսէ, որ այդք բանայ » : Արք. մէկ կոյր ժամանակ չանցուցած յիշեալ պատկերին առջև երթալով ջերմեւանութեամբ ըսաւ . « Օվիկոյէ ի՞նչ և քիչ ի՞նչ Յիսուս Ա ինչնցիտու վարդապետին (ուստի Ա ինչնցիտուն) կողմանէ եկայ որ կոտորութեան լոյս պատ : Եւ այս իւր խօսքը հաղիւ թէ լըմնուցած էր, որ աչքերը բացուելով սկսաւ տեսնել :

Օր մը սուրբ Ա ինչնցիտու իւր մէկ ընկերին հետ Ա. ալեկոյ քաղաքը տան մը առջևէն անցնելու ատենը մէկ շատ աղաղակ, բացի ձայներ, հայհոյութիւններ և սատանան կանչելու խօսքեր լսեց, որ սի թէ տուն այլ դժոխաց բերան մը կը կարծուէր : Աւստի այս սուրբը իսկոյն ներս մտաւ որ ինչ ըլլալը իմանայ, և խեղճ կին մը տեսաւ որ անմխիթար կուրար քիչ մը առաջ իւր անողորմ ըմպեցն սաստիկ ձեռն կերած ըլլալուն համար : Արք. Ա ինչնցիտու կնոջը պատմութեանն իմացաւ որ այս անարժան բաները գրեթէ ամէն օր կը պատահին և բուն պատճառը՝ ոյս կնոջ տեղեկութիւնն էր, որուն համար իւր ըմպեցիկը զինքը չուղէր եղեր : Սիայն այս բանին համար զԱստուծոյ պատիւնը կը լսուի փ ըսելով այս սուրբը նոյն կնոջ երեսը խաչակնքեց և անմիջապէս գէմքը փոխուելով, Ա. ալեկոյ քաղաքին առջևէն գեղեցիկ կնիկներէն մէկը եղաւ : Յայն ժամ ըսաւ անա՛ պղծութիւնը անցաւ և այստեղիկ

զանդաստանս թնամույ իւրեանց, նաև շրջակայ գիւղորէք ևս չեն աղստ ՚ի կուռոյն, զի և նորին ունին ոմանք զկոյմն Ալուղուշեան և ոմանք () թման Ահաճիս : Այս արիւնհանգ վեճն ունէր սաստկանալ և տարածիլ ևս քան զիս ՚ի բոլոր շրջակայս, բայց լսեմք այսօր, եթէ զգլխաւորսն երկուց կողմանց կոչելով ՚ի քաղաքս, ջանան հաշտեցուցանել, և վերջան տալ հարուածոցն » :

Ա ինչնայի Սիթարեան միաբանութեան Երոյս լրագիրը՝ յունիսի 1-13 թուոյն մէջ ընդարձակ ծանուցում մը կը հրատարակէ, որ իւր թերթին մէկ երեսէն աւելին բռնած է : Ինչնայ ըլլալ արդեօք այսպիսի երկր ծանուցման մը ծանրալիւս ետեւանայն, պիտի հարցնէ անշուշտ հատուկութիւնը . սակայն Երոյսային բուն նպատակը անգամ մը մտք բերելէն ետև, իւրաքանչիւրը իսկոյն պիտի գուշակէ թէ պապականութեան նոր հրաւեր մըն է, զոր Ա ինչնայի Սիթարեան յարգոյ միաբանութիւնը ներքին համոզմամբ կ'ընէ Հայոց ազգին, թարգմանելով և ծանօթութեամբ տպելով մասեան մը, որուն անունն է Արտ. սորքի Պետրոսի առաջնապետի, կիճն էի յուլիոս, աղբիւր իրաւաբանութեան, կնիքն Սիթարեան :

Թարգմանիչը, որ Ա. Պաշտան Աղբաւոր մտրոյ պետն է, յաւելցուցած է այս գրքին վերջը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սուրբ Հայրապետաց գովաբանական երգերը կամ յարգական ծառերը ՚ի պատիւ սորոյն Պետրոսի . զորոնք յառաջ կը բերէ ՚ի պաշտպանութիւն պապականութեան, առանց զմտաւ ածելու թէ անոնք բարեմտութեամբ գրուած պարզ գովաբանութիւններ կամ մասնաւոր կարծիքներ են, որոնք երբէք հաւատոյ գաւառութիւն չեն կրնար համարուիլ : Եւ ապացուցանելու համար, թէ հայրապետներէն առ առաքելու և առ սուրբս ուղղեալ գովութիւնները գերակայութիւն մը չեն կրնար հաստատել, յունարեւելէն թարգմանելով յառաջ կը բերեմք այս տեղ Լըուսաղէ մի երեց իսկիւսին (Կոստիոս Սեբաստիոս Երոսոստիան) առ սուրբն Յակոբ ուղղեալ հետեւեալ գովեստը, որ կը գտնուի Փոսիոսի Սիթարեան ըսուած հաշտեալ գրքին մէջ : « Ինչպէս գովաբանեմ ըզ՝ Քրիստոսի ծառան և եղբայրը, նոր Լըուսաղէ մին զորագետը, որոց իշխանը, զպետն առաքելաց (այսինքն առաքելական) , գլխոց վրայ գաղթելը, ճրագներուն մէջ գերակայը » : Այս և ուրիշ այսպիսի գովեստներն սի զք գերակա

եղիլք չեղն կէր անարժան կերպիւ զվարդար . ուստի Կոստիոս Սեբաստիոս և հաւատարմութեամբ ծառայէ : Այս սուրբ Ա ինչնցիտու անգամ մը Սորէլեան քաղաքը իւր մէկ մտերիմ բարեկամին տունը օթեւանած էր . որուն կինը թէպէտեւ բարիքի տունն էր և համեստ անձ մի էր . սակայն լուսնու տուրթիւն (թուրքարդը) ունեւարով ժամանակ ժամանակ կը խնդրէր : Օր մը տունը մարդ չըլլալով, և այս կինը ցանկալով պատիւ մը ընել սուրբ Ա ինչնցիտուին, լուսնու տուրթիւն անկողնէն հատիկ իւր գուռակը կը մարթէ և անոր միտով քանի մը տեսակ կերակուր կ'իջէ : Այդիկը Ա ինչնցիտուին հետ տունը գալով և եղած զրգ բազդ գէպը իմանալով յուսահատութեան մէջ մնաց : Սակայն սուրբ Ա ինչնցիտու սեղանը նըստն էն ետև, բոլոր սեղանակիցներուն առջև պզտիկ տղուն միսէն եփած կերակուրները սեղան բերել տուաւ, և համառօտ աղօթք մը ըրաւ, և անմիջապէս եփած միսերը միաւորուելով՝ տղան ողջացաւ և սորի ելաւ, մեծ զարմացման մէջ թող տալով ներկայ գտնուողները :

Արք. Ա ինչնցիտու իւր ընկերներով Վաթար ընկալի այցելութիւնը լըմնցնելու համար շրջագայելու ժամանակը, իւր աշակերտներէն մէկը հիւանդութեանէ նոր ելած ըլլալով, քիչ մը ուժ տալու կերակուր և սուրբ կարօտ եղած էր : Աւստի երբ որ պանդուխտ մը առջևէն կ'անցնէին, ներս մտան և պանդուխտները այնտեղ չըլլալով, անոր կնոջմէն խնդրեց սուրբ Ա ինչնցիտու, որ մեծ կերակուր տայ իւր ընկերոջը : Կինը միտք բերաւ սեղանը . և աշակերտը զայն ուտելէն ետև, Ա ինչնցիտու հարցուց անոր թէ միտք աղէ՞կ է : Ինչ ըլլալը ես վնասակցայ, սակայն համը արտաքոյ կարգի բան մը կ'երեւի ինձ . պատասխանեց : Այս

յուր իւր մը հանել ուղեց . քանզի ՚ի սկզբանէ անտի ընդ հանուր եկեղեցւոյ մէջ վճիռ եղած է թէ, Հայրապետի ճրագները որքեայ չընար կալել, (Բնութիւնն սուրբս ու յոյսն օս յոյսն) :

Արք. Վաթարեան յիշեալ գրքին թարգմանիչը և հեղինակը՝ առանց կարող ըլլալու սուրբ Ահաւորանէն և Առաքելոց գործքէն հիմնաւոր վկայութիւն բերելու, երկան բարակ անհիմն խօսքեր զուրցելով կը հետեւնեն, թէ հոգւոյ վրիճարութեան համար անհրաժեշտ հարկ է, ոչ թէ սուրբ Ահաւորանին պատուիրանացը հետեւիլ . այլ Հոգւոյ ճոխութեանը և Վաթարեան գրքի մէջ նախադրեալ խօսքերը կապակիլ :

Այսպիսի անսովոր և ճշմարիտ քրիստոնէութեան ոգւոյն գէմ առութեանց երկար պատասխան գրելն սի տեղն է սատ և ոչ ժամանակը . ուստի առայժմ մեր յարգոյ ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք ներկայ թերթին Բաւարականին մէջ հրատարակուած Պերրարեան սորոյն Ա ինչնցիտուի համառօտ պատմութեան քանի մը յօդուածոց վրայ . որով կը տեսնեմք թէ սուրբն Ա ինչնցիտու Պետրոս առաքելուն և հետեւեալ անոնց յաջորդ պապերէն աւելի իշխանութիւն ունի եկեղեցւոյ վրայ . քանզի նոյն ինքն Քրիստոս անձամբ երկնքէն իջնելով իւր եկեղեցին յանձնեց և յիշեալ Ա ինչնցիտուին . որ սի թէ պապերու ստորագրութեամբ ներողութեան թղթեր կը բաժնէր, այլ Սուրբ Երրորդութեան իսկ ստորագրութեամբ նման թերթիւն քաղ երկնքէն ճեղաց իրաւութեան համար :

Հիմակ հարցնելու է Ա ինչնայի Սիթարեան արժանապարզ միաբանութեանը, որ այս գրքովը 1835ին թարգմանեց ու տպել են ՚ի Ա ինչնայ, թէ արդեօք աւելի ապահով չէ՞ սուրբ Ա ինչնցիտուին ձեռք ուղղակի սուրբ Լըուսաղէ թերթի հրամանագիր բերել տալ երկնց արքայութիւնը կը թաղու համար՝ քան թէ գերի ըլլալ Հոռոմի ճոխութեանը, որպէսզի պապերը բարեհաճին արքայութեան դռները բանալու մեզ :

Անշուշտ, սիրելի ընթերցող, պիտի զարմանաս թէ շաբերուն բերանը առաջ ելած այս ճիւղ ինչնայնաւ ներքոյ լուսաւորեալ դարուն մէջ, ինչպէս կը համարձակին այսպիսի գիրքեր տպելու և այս առտիճան տգէտ և թանձրամիտ համարելու զժողովուրդը : Այսինքն մեծ անարգանք մըն է . որուն գէմ ժամանակէ մը ՚ի վեր կը բողբէ հոռովական հայազգի լուսաւորեալ ժողովուրդը :

Արք. քմիճալ ըլլալով բան մը չտաւ . սակայն պանդուխտներուն կինը կանչեց և հարցուց անոր թէ, եթէ այս միսէն տակաւն ունի, քիչ մը ևս ճանապարհի համար կ'ուղէ ծախու առնուլ : Այո, Հայր, պատասխանեց, սրբան կ'ուղէք նէ կայ : Եւ սուրբ Ա ինչնցիտու ըսաւ թէ, տեղը սր է նէ ՚ի միտսն երթանք և ուղածուս պէս ընտրենք : Թէպէտ կինը քիչ մը գժկամութիւն ցուցուց առջև բերանը, բայց վերջապէս առջևը ինքնալով գետնին տակ սյրի (մաղարա) մը պէս տեղ տարաւ . ուր մէկ կողմը աղած և ճիւղ չըրցուցած միսեր կախուած էին և միւս կողմը աղած մտով լեցուն տակաւներ գրուած էին : Այս Արք. այն ատենը աչքերը և ձեռքերը երկնքը վերցնելով նոյն սյրը օրհնեց և քանի մը անուններ տալով, հրաման ըրաւ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի որ իւր առջև երկնք : Այնպիսի ալ նայիս որ յանկարծ այն միսերը վեր վար ըլլալով ետալ և միաւորիլ սկսան, և անունին տուած երկատարները սորի ելան : Այս անձինքը՝ նոյն նեղագուոր պանդուխտները մեռցուցած և կողոր կողոր ըրած էր, զորոնք աղելով այն տեղ օթեւանող ճանապարհորդաց կերակուր կ'ընէր : Այսպէս անակնկալ յարութեանն կինը մեծապէս վախնալով, իբրև մեռեալ գետնին ինկաւ . բայց սուրբ Ա ինչնցիտու զանկա օրհնելով վեր կալցուց, և թէ՛ զինքը և թէ՛ իւր երկիր յանդիմանեց և խրատեց իրենց այս օրինակ չարագործութեանցը համար, ու խոստովանանք ըլլալու և ապաշտարելու յարգորեց զանոնք, որք կատարելագէտ զղջալով ապաշտարեցին : Յետ այնորիկ սուրբ Ա ինչնցիտու իւր ընկերներով ճանապարհ ելաւ . որուն նաև ուղեկից եղան յարութիւն առնող յիշեալ երկատարները :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ , 13 ՅՈՒՆԻՍԻ

Վարչարարական ծանր դեպքերուն վրայօր դեռ ետևէ միշտ Բարձրագոյն Գուռը . ուր երէկ մեծ ժողով մը եղաւ նախագահութեամբ բարձրագուտիւ Մեծ Կարգաւորին , և ներկայ գտնուեցան բոլոր նախարարները թէ՛ պաշտօնի մէջ գտնուողները և թէ՛ առանց պաշտօնի եղողները :

— Ընդդիմ դեպքան վեմամբայլ լորտ Ռէտը լիֆը և Վարդիոյ դեպքան մօտիւ տը Լագուրը շարժած օրը արտաքին գործոց պաշտօնէայ բարձրագուտիւ Ռէտիո փաշային բնակարանը գացին և խորհրդակցութիւն մը ունեցան անոր հետ :

— Եւս խորհրդէն ետև յիշեալ երևելի պաշտօնէան կայսերական պալատը երթալով՝ պատիւ ունեցաւ օգոստոսիոտ Սուլթանին հետ տեսնուելու :

— Ընտոյ Տին Աստրիոյ դեպքան մօտիւ տը Պըրուզը ևս բարձրագուտիւ Ռէտիո փաշային հետ խորհուրդ մը ունեցաւ :

— Հալէպի նախորդ կուտակալ և փաղեմի դեպքան ՚ի Ռոտոն վեմամբայլ Մէհէմէտ փաշան՝ կայսերական հրովարտակաւ Աքրիանուպօլտոյ ընդհանուր կառավարիչ կարգեցաւ :

— Կայսեր գափուճիպաշնեթէն Վէլի աղան՝ Սուլէ տեղակալ (գայմուգամ) անուանեցաւ :

— Արգարութեան ատենին նոխագահ վեմամբայլ Ռիֆաթ փաշան և եկամտից տեսուչ Սուբութար պէյը անցեալ ուրբաթ օր այցելութեան գացին Մեծին Բրիտանիոյ դեպքանին :

— Յայտնի է որ Բարձրագոյն Գուռը Վարդիոյ կառավարութեան 48,000 հրացան ծախու առած է : Եւս հրացաններուն մեծագոյն մտոր գաղղիական շագենաւերովարդէն հասաւ ՚ի մայրաքաղաքս , և մնացեալը մօտերս կ'ըսպասուի :

— Լորտ Սթրէթֆորդ տը Ռէտըիֆին աղնու ուհի լծակից Լէտի Սթրէթֆորդը՝ ընկերութեամբ իւր աղնուափայլ գտտերացը մէկ երկուամիսէն կ'ըսպասուի ՚ի Կոտանդնուպօլիս :

ՁԱՆԱԶԱՆ ԵՄԻՐ

Չիւնիս 17 Յուլիս :

Նահանգի տեղակալ կառավարիչ վեմամբայլ Շէքիպ էֆէնտին մեծ խնամք կրտանի բաղաբիս անդորութեանը և իրեն հոգատարութեանը յանձնեալ ժողովրդէան բարօրութեանը վրայ . ուստի պարտ անձին կը համարիմք հասարակաց մտերիմ շորհակալութիւնը հրապարակաւ յայտնել յիշեալ երևելի պաշտօնատարին :

— Եգիպտոսի փաղեմի ընդհանուր կուտակալ Մէհէմէտ Ալի փաշային որդին՝ վեմամբայլ Մէհէմէտ Ալի փաշան երեքշաբթի օրը աւստրիական շագենաւու Վիէնայի քաղաքէն հասաւ Իզմիր , և ամսոյ 20ին երկուշաբթի օրը պիտի մեկնի Կոտանդնուպօլիս երթալու : Եիշեալ առթիւ Եգիպտոսէն հասած լուրերը կը ծանուցանեն , թէ նոյն երկրին նաւատորմը՝ որ կը բաղկանայ 12 առագաստաւոր և 4 շագենաւու նաւերէ , ճամբայ ելեր է Կոտանդնուպօլիս երթալու : Եւս նաւատորմից մէջ 15 հազար զօրք կան է :

ՅՈՐԴՈՐ ՌԻՍՈՒՄԵԱՍԻՐԱԿԱՆ

Սիրալու մանկունք ազգիս թորդոմեան , Օ՛ն յառանջ մտախք յոյս նոր խրախճան . Հրճուեսցին այսօր սիրաք ձեր ինդապին , Խրախոյս առեալ բաբէ բընաւին : Օ՛ն ահա Փեբուս զուգես բախակից Հրճուի նա ընդ մեզ այսօր ցնծալից . Բանդի Մետրոպոլիտան ցանկալի , Որփեան ՚ի քնար քաղցրաձայն հնչի : Ընդէն և ոգին աշխոյժ Հայկական Արճարճեալ ՚ի խանդ աղգասիրական , Ի սերկեան աւուրս հրուսէր կարգայ ցնծալ մեզ այժ յիշատակ նորայ : Լու զի՛նչ աղէ , զի՛նչ հիւսեւոցեն գեղօն Շրթուրք իմ տրկար նուիրել ՚ի ձօն . Եթէ՛ ոչ մտաց խուն ինչ ըզլատտակ Մատուցեալ եղարցգ առ ՚ի յորդորակ : Բանի՛օն արդեօք ըմբօն և ՚ի ձահ , Ուսմանց օգտաւէտ լինել մեզ ախահ , Եւ աղիտութեան ըզլէգ արտալաճ Խալառ բնաջինջ առնել ՚ի մտաց . Ընդուլ ջան եղեալ ՚ի յանքոյթ փարախ

ղեր հրամանատարութեամբ վեմամբայլ Սեւիմ փաշային , որ շատ պատերազմներու մէջ հռչակաւոր հանդիսացած է իւր քաջութեամբը :

— Այլև իմացանք թէ բարձրագուտիւ Ապրաս փաշան , որ քաջ կրճանաչէ իւր հաւատարիմ պաշտօնէից զմիւսնացի Նուպարեան երկուց ազնուական հարազատաց կենցաղագիտական տաղանդը , իրեն գործակալ կարգեր է զմեծաշաբ Նուպար-պէյը Աստրիոյ կառավարութեան քով և զմեծաշաբ Արաբէլ-պէյը Բուսիոյ կառավարութեան քով , իրենց ատիճանին արժանաւոր առատ ամօտականներ որոշելով անոնց :

— Վեմամբայլ Նուպար-պէյը արդէն հասած է եղեր Վիէնայի քաղաքէն ընկերութեամբ իւր մեծազգի գերդաստանին . ուսկից շուտով պիտի մեկնի Վիէնայ երթալու :

— Ընդդիմ և Վարդիոյ նաւատորմիցները Պէշիքայի նաւահանգիստը կը գտնուին միշտ և զբաղեալ են շարունակ զինուորական կրթութիւններ ընելու : Օրովպետ Համլէնը արդէն Գուլընէն գալով Վարդիոյ նաւատորմիցին հրամանատարութիւնը ընկալաւ փոխանակ տը Լաիւս ծովագետին , որ Վարդիա վերադարձաւ :

— Հալէպէն յունիսի 20ին կը գրեն մեզ : « Հանգստութիւնը և բարեկարգութիւնը կը տիրեն քաղաքիս մէջ . և կը յուսամք թէ այս բարեբաղդ վիճակը պիտի շարունակուի նահանգիս կուտակալ վեմամբայլ Սիւլէյման փաշային խոհեմ և բարեխնամ տեսչութեամբը : Սակայն առևտուրը մեծ հանդարտութեան մէջ է » :

— Ըրագոյս նախընթաց թուոյն մէջ թէպէտև զրաճ էինք , թէ մօտիւ Օղերսֆը Կոտանդնուպօլիս եկած է . բայց այս լուրը չհաստատեցաւ յիշեալ մայրաքաղաքէն հասած ետքի գիրերէն : Ի վերայ այս ամենայնի կ'երևի թէ այսպիսի առաջարկութիւն մը կար , ըստ որում Վարդիոյ Սիւլէյման ևս այս լուրը կու տայ , ինչպէս մեր վերջի թերթին Յաւերուածոյն Վարդիոյ յօդուածոյն մէջ հրատարակած ենք :

— Սինկապօրի Սուլթանի ժամանակ մայիսի 12 և 27 թիւերը երեքշաբթի օրը ընկալաք . ուսկից ցաւալի սրտիւ կ'իմանանք թէ յիշեալ լրագիրը , որ ամիսը երկու անգամ վեմամբայլութեամբ կը տը պուէր , չորս տարի հրատարակուելէն ետև՝ դադարէր է . ըստ որում անոր յարգոյ խմբագիրը մօտերս Աստրալիայի Մէլբուռն քաղաքը պիտի երթայ ՚ի ինչիւր ոսկուց և հարստութեան :

— Գընրէն կը գրեն , թէ կանոնաւոր զօրքերէն քանի մը հոգի լեւնեղը և դաշտերը փախելով՝ աւաղակութիւններ կ'ընեն ժամանակէ մը ՚ի վեր : Պարքէսէրի կուտակալը ամէն կերպ միջնոցները ՚ի գործ դրած է զանոնք ձեռք ձգելու համար , և մօտերս նոյն նահանգին պահապան զօրքերը , որ զանոնք միտուելու երաճ էին , երբ փախտականաց հանդիպեր են , և անոնց վրայ հրացան պարպեր են , անձնատուր ըլլալ չուղեցնուն համար : Ուստի այս փախտականներէն մէկ հոգի մեռեր է , մէկը ծանր վիրաւորուած ըլլալով Գընրէ ձգեր են , և երրորդը՝ որ թեթեւ վէրք առած էր , Պարքէսէր տարեր են :

Տաւաղը , յուսմանց վարժըս անյայտալ . Օ՛ն չքնաղագոյն չէք ինչ քան զնա , Եւ ոչինչ յաստեացս զյգ կշիւ նորա : Արդ եկայք աղէ եղարք սիրատուն , Պերճ իմաստութեամբ փոյթ լիցուք զարդուն . Եւ ուսմամբ շքեղ և մտտենայած , Արժանի յաւէտ այսպիսու՛մ շնորհաց : Արդաւանդահոյն աշխարհ Հայաստան , Ուր են խանձարուրք ազգի մարդկութեան , Խըրախոյս հնչէ մեզ սիրակարկալ , « Ի՛նչ ձեզ Բարձրելոյն ընդ ձեզ լիցի Աջ » : Ի յուշ դուք անէք ըզլ Մետրոպոլի զՎահակ Կրականութեան ազգիս նախահարք . Որ բոցալուռ ջահ գողցես բազմալոյս Կոյնին ՚ի յազգիս տալով մեզ խրախոյս : Լիմուռաց յաւերժ կացցէ յիշատակ Ի հոյկոսի վշտաց նոցին յաղթանակ . Վասն հայրենի փառաց ցանկալի , Յայապ եկեղեցին օրինակ բարի :

Համալսող Եղեալար Ս . Չայեան , աշակերտ Սեորպեան գարոյցին :

— Աստրիոյ շագենաւը , որ թրքեստէն կ'ըսպասուի այսօր , մինչև այս ժամն որ մամուլը կը գնեմք լրագիրնիս , տակաւին հասաւ :

ԱՌՔՏԻՆԱՆ ԵՄԻՐ

Չիւնիս 17 Յուլիս :

Նշանակութեան արժանի տեղեկութիւն մը չունիմք տալու . քանզի առևտրոյ հանդարտութիւնը կը շարունակուի միշտ : Թուրքի հունձը այս տարի քիչ մը վնասեցաւ զանազան պատճառաց համար , ապա . թէ ոչ , անցեալ տարուան հունձէն խիստ աւելի պիտի ըլլար : Ի վերայ այս ամենայնի կրտուի թէ այս տարուան հունձը 18-20 հազար բեռի պիտի հասնի : Կոր հնձոյն չոր թուրք օգոստոսի 10-12ին կըսպասուի Իզմիրի վաճառանոցը : Կիցեալ շաբթուանէ ՚ի վեր 90 կողովի չափ աֆիոն ծախուեցաւ 100-101 1/2 զէ՛ն չէքին : Վայսմարուի մետաքսը կու գուի միշտ և ինչուան 167 զն չի ծախուեցաւ օրան : Ալ չամիչը խիստ չափազանց գնով ծախու կաւնուն , այսինքն 76-85 զն չի կենդ ինարը :

Գանդոնէն մայիսի 24 ամսամբուով կը գրեն մեզ , թէ ամէն տեսակ աֆիոնը ընդ հանրապետ մեծ հանդարտութեան մէջ է , խիստ շատ ըլլալուն պատճառաւ . քանզի 36 հազար արկղ աֆիոն ՚ի Կարիսիս և 26 հազար արկղ ՚ի Կամիպ կայ եղեր . և շագենաւերը՝ որոնք ամիսը երկու անգամ երթեալեկուտիւն կ'ընեն , շարունակ աֆիոն կը տանին ՚ի Գանդոն : Թուրքաստանի աֆիոններն թէև միայն 80 արկղ կար , սակայն հաղու թէ 360 թալէուի կը ծախուի եղեր փէրուլն , ըստ որում Հնդկաստանի պատուական տեսակ աֆիոնը 440-460 թալէուէն աւելի արժէք չունին :

Ի վերայ Երամադրութեան ,

Օմանէան լիւան 108 ըրուուրէ հաղուելու .

Լոնտոն	111-111 1/2
Մարսիլիա	179-178 1/2
Թրքեստ	405-408

ՃԱՆԱԽՆԱԽԱ

اعلان

ازمیزده مکتب معلمزندن معلوف نام استادک سایه معارفوايه حضرت شاهانده عربی وترکی وفرانسوی السندسده چندقطعہ کتاب تالیف وترجمه ونشر ینہ موفق اولدیغی مثللو بودفعدخی مکاتب عبومیة عثمانیه ناظری ومجلس معارف سلطانیہ اعصارلرندن سعادتلو کمال افندی حضرتلرینک ایلدیکی تالیف نفیس فارسی تکلم رساله سنی لسان عرب الیاب عربی به بالترجمه فارسی وترکی وعربی لسانلرنده التحفة الزهیه فی اللغات الشریفة تسمیه سیله بواج زبانی اوکرتمک اوزره بغایت لطیف ومفید برساله بدیدعتظیم ایدوب باصدرمش ومذکور رساله یوزصحیفه دن عبار اولدوق اون غروش قیات ایلده ازمیزده پروپاگاندا مکتبده ودرعلیه ده فرانسوزتئسی ژورنال ده قسطنطینو پیل بصمه خاندسده و بیروتده نخله کیمید بازراکان مغازه سنده وکذکک مدینه اسکندر یوده وشام شریقه وحلب الشهباده محلات مخصوصده صالقمقدادر

ԱՌԱՋՆՈՒԻ ԽՕՍԱՄՅՈՒԹԼԱՆ

Թուրքերէն , արաբերէն , և պարսկերէն լեզուսս : Ըրագրեալ և հրատարակեալ զաւսման պարսկերէն և թուրքերէն լեզուս , ընդ անուամբ Փարսի-թուրքերէն-Վիսուսի : Որուն երկրորդ տարգրութիւնը ՚ի լոյս ընծայեալ 1265ին Ի վեմամբայլ Վիսուսի փէլեպիլին , Որ օմանէան տեղութեան հասարակաց գարտանոց ընդ հաւնար տեսուչն է , երևելի գրագետ և անգամ Կոտանդնուպօլոյ կայսերական ճեմարանին գիտութեանց :

Արաբերէնի խարճանէց յարգոյ Ն . Սալը-ֆը . Որ արևելեան լեզուաց գաստու և Բրոքսիմուսայի գարոյցը : Այս պատուական գործը սահմանեալէ մեծ օգուտ ընելու արաբերէն և պարսկերէն սովոր սամանցոյ , թուրքերէն և արաբերէն սովոր Պարսից և ամեն օտարականաց՝ որ կը ցանկան ուսմանը այս լեզուներէն մէկը կամ երկըն ալ :

Վըմախուի Իզմիր Բրոքսիմուսայի գարոյց տալը զուսուչն :

Հրատարակիչ և տէր լրագրոյս . Գուհաս Գ . Վալարաբեան :